

Кацярына Магонова

У ПОШУКАХ ФАЛЬКЛОРНЫХ ПЕСЕННЫХ ТРАДЫЦЫЙ ГОМЕЛЬШЧЫНЫ

Catherine Magonova

IN SEARCHING FOR GOMEL REGION FOLK SONG TRADITION

У артыкуле раскрыты і прааналізаваны актуальныя метадычныя і камунікацыйныя праблемы сучасных маладых настаўнікаў, якія актыўна працуюць у сферы народнай песеннай творчасці Усходняга Палесся і Беларускага Падняпроўя на прыкладзе дзейнасці фальклорнага гурта «Лянок» дзіцячай школы мастацтваў № 2 горада Гомеля.

The actual methodic and communicational problems faced by young teachers who work in the sphere of folk songs art of Eastern Polesye and Belarusian Padnyaproue regions on the example of the work of folk group Lianok Gomel children's art school №2 is analysed in the article.

Два гады таму я, пакінуўшы вучобу на дзённым аддзяленні на кафедры беларускай народна-песеннай творчасці ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў у Мінску, перавялася на завочнае і вярнулася ў Гомель. Уладкаваўшыся на працу ў музычную школу, я практычна адразу вырашыла, што народную творчасць пакідаць не буду і абавязкова знайду ў Гомелі што-небудзь для душы. Аднак у першы год мне не пашанцавала. Трэба сказаць, што я практычна страціла надзею знайсці што-небудзь фальклорнае, народнае. Аматырскія калектывы, якія я бачыла, чула, былі далёка не такімі, якімі я б хацела бачыць, да якіх хацелася далучыцца. Аказалася, што большасць людзей, пачуўшы слова «народны», ўяўляюць вобраз, навізаны тэлебачаннем і інтэрнэтам: квяцістыя блузкі, вянкi, стужкі і, у лепшым выпадку, песні ў стылі Надзеі Бабкінай.

Год таму пад маё кіраўніцтва перайшоў узорны фальклорны ансамбль «Лянок» дзіцячай школы мастацтваў, у якой я працую, і ў мяне з'явілася надзея зрабіць нешта цікавае, традыцыйнае. Папярэдні кіраўнік ператварыў ансамбль, які першапачаткова меркаваўся як фальклорны ў нешта вельмі стылізаванае і ўжо зусім аддалена падобнае на народнае. Праблема была і з манерай, і з рэпертуарам. «На носе» было пацверджанне звання «ўзорны», і мы з дзецьмі актыўна ўключыліся ў працу. На шляху сустракалася шмат складанасцяў: ад нежадання дзяцей спяваць на беларускай мове да супраціўлення з боку адміністрацыі школы. Кіраўніцтва папросту не зразумела значэнне слова «фальклорны».

Асноўнай праблемай стаў адбор рэпертуару. Бо ва ўніверсітэце мы маем пад рукой даволі шырокую бібліятэку, а таксама выкладчыкі маюць дастаткова матэрыялу, напрацаванага ў экспедыцыях. Тут, у Гомелі, усё аказалася нашмат складаней. У школьнай бібліятэцы не было абсалютна нічога. Дзясяткі зборнікаў песень, але выключна савецкіх часоў, мне нават патрапіліся зборнікі з песнямі пра рэвалюцыю і Леніна, а вось знайсці сапраўды народныя песні не ўдалося. Тады я вырашыла перагледзець, для пачатку, што ёсць у маёй асабістай бібліятэцы. Некалькі набытых падчас вучобы зборнікаў апынуліся вельмі карыснымі. Хоць песні ў іх і былі распісаны на вялікую колькасць галасоў, я хутка ўспомніла арыгіналы большасці, паколькі прадмет "беларуская народная творчасць", які выкладаў ва ўніверсітэце прафесар маёй кафедры У. К. Зяневіч, не прайшоў міма мяне. Астатнія упадабаныя песні я проста адаптавала для спеваў малым дзіцячым складам. Таксама спатрэбіліся і песні ад носьбітаў, якімі калісьці падзялілася выкладчыца вакалу Э. В. Шчадрына. Так праблема з рэпертуарам на некаторы час вырашылася, але я па-ранейшаму ў пошуку, бо фальклор для дзяцей і дарослых – гэта розныя рэчы.

Але як прыцягнуць да фальклору дзяцей? Даволі складана, але захапіць іх мне ўдалося, хоць і паступова. Для пачатку ў рэпертуар я ўзяла агульналюбімыя песні, дакладней не песні, а прыпеўкі. Паспрабавала падабраць максімальна цікавыя тэксты, дадала яркую "мінусоўку" і крыху харэаграфіі. Дзяцей гэта зацікавіла. Яны самі пасмяяліся з тэкстаў, а потым і павесялілі ўсю школу сваім першым і даволі яркім выступленнем. Бацькі і вучні былі задаволеныя, а вось ад настаўнікаў школы прыйшлося выслухаць некалькі непрыемных водгукаў. Што менавіта ім не спадабалася, я і цяпер не разумею. Аднак я зразумела, што для дзяцей важная станоўчая ацэнка боку не толькі бацькоў, настаўнікаў, але і аднагодкаў, а таксама што ім важна адчуваць сябе на сцэне вольна, што і здарылася падчас выканання прыпевак. Тады мне прыйшла ў галаву думка паставіць на сцэне школы невялікі фрагмент абраду. Часу было дастаткова, каб вывучыць матэрыял і паказаць абрад "Каляды" з традыцыйнымі песнямі, тэкстамі, гульнямі, героямі і, вядома, гумарам. Я прыдумала сцэнарый, грунтоуючыся на ўжо вядомых мне элементах гэтага свята, падала песні і распавяла дзецям сваю задумку пад выглядам казкі пракалядкі. Ім вельмі спадабалася. Натуральна, што пастаноўка ў школе прайшла на выдатна. Праз некалькі тыдняў пасля пастаноўкі мы атрымалі пацверджанне звання "ўзорны". Думаю, што гэты момант быў пераломным. Цяпер пытанні з нежаданнем спяваць на беларускай мове яўляюцца нашмат радзей. Часцей вучні ўспрымаюць новы матэрыял з цікавасцю і энтузіязмам. Але праца над пошукам цікавых ідэй вядзецца пастаянна.

У перапынку паміж гэтымі падзеямі я трапіла ў Абласны цэнтр народнай творчасці, дзе мае спробы знайсці фальклорнае гучанне падтрымалі, і я пабачыла аднадумцаў. Дзякуючы Ірыне Глушэц – выпускніцы кафедры этналогіі і фальклору, метадысту з АЦНТ, я даведалася пра фальклорны праект «Ягорава Гара», гэты гурт папулярызуе традыцыйны беларускі фальклор. Пасля запрашэння ў праект я зразумела, што знайшла тое, што шукала. Ад «Ягровай Гары» чакаеш пачуць нешта накшталт «Івана Купалы» – бабулі спяваюць пад электронны акампанемент (пра гэты расійскі праект я чула яшчэ ў Мінску). Але «Ягорава Гара» – гэта зусім іншае. У сваёй музыцы ансамбль выкарыстоўвае народныя інструменты: флейты, дудачкі, скрыпку, гудок, бубны і нават колавую ліру (язычковы музычны інструмент). Шаманскія трэкі, душэўныя тэксты аб блізкасці з прыродай і шматвекавая мудрасць. «Ягорава Гара» яшчэ раз даказвае, што глыбіню варта шукаць у вытоках, а не ў сучасным гукавым шуме. Мяне заваражыла сумесь традыцыйнага, архаічнага і сучаснага [1]. У музыцы і песнях раскрываецца глыбіня старажытнай народнай музычнай культуры праз апрацоўку традыцыйных песень Гомельшчыны. Усе песні запісаныя ўдзельнікамі праекта ў экспедыцыях. І самае важнае тое, што ў песнях перадаюцца не толькі арыгінальныя тэксты і мелодыі, але і манера, якая пераймаецца ад носьбітаў [3]. Праз некалькі месяцаў я цалкам улілася ў дружны калектыў і прыцягваю да фальклору сваіх сяброў. Зусім нядаўна ансамбль адзначыў свае 3-х годдзе, выпусціў першы дыск і даў вялікі сольны канцэрт у Гарадскім цэнтры культуры. Цяпер я, разам з удзельнікамі праекта «Ягорава Гара» рыхтуюся да абароны атрымання звання “народны”.

Такім чынам, мне ўдалося прыцягнуць да фальклору і традыцыйнай песеннай культуры майго рэгіёну вучняў музычнай школы, удзельнікам узорнага фальклорнага ансамбля «Лянок». Ім ад 8 да 14 гадоў. Змагла знайсці адзінадумцаў і далучылася да набываючага папулярнасць фальклорнага праекта «Ягорава Гара», тым самым прыцягваючы ўвагу сваіх сяброў і калег да фальклору.

Спадзяюся, што багатая традыцыйная песенная культура Гомельшчыны і іншых рэгіёнаў Беларусі будзе развівацца, прапагандавацца і папулярывавацца, дзякуючы выпускнікам, студэнтам нашага ўніверсітэта, а таксама сучаснай моладзі.

Спіс літаратуры:

1. «Ягорава Гара» ў загараднай карчме «Будзьма» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://budzma-korchma.by/news/yagorava-gara-zagoradnaj-karchme-budzma/>. – Дата доступу: 01.03.2016.
2. Рагін, Я. Узняцца на Яграву Гару / Я. Рагін // Культура. – 2014. – Вып. 48. – С. 8.
3. «Ягорава Гара». Прачнуцца, каб пабудзіць астатніх (аўдыёпрэм’ера!) [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://tuzin.fm/article/1440/iahorava-hara-pracnucca-kab-pabudzic-astatnich.html>. – Дата доступу: 07.03.2016.